

מסורת הש"ס

(א) עוקצין פ"ה מ"ה,
(ב) צ"ל מיטמאין, (ג) רש"י
מ"ו, (ד) ונחמית בשר
בראשו ו' ע"ס דק וקטן
שמחברו צו אוכל ודאי ראו
להיות די מחמת קטע ולא
טמא ומיטמא ט"ו כן הוא
בפ"ה ועיין רש"י, (ה) נעין
חוס' שבת 54, ד"ה אי
ותוס' פסחים לג: ד"ה
למיטמא,

תורה אור השלם

1. וכי ימות מן הבחמה
אשר היא לבם לאבקה
הנוגע בגבולתה יטמא עד
הערב: ויקרא יא לו
2. וכי יתן מים על דרך
ונפל מנגלתם עליו טמא
הוא לבם: ויקרא יא לה
3. וכל אשר יפל
מנגלתם עליו יטמא
תנור וביכרים ויתן טמאים
הם וטמאים יהיו לבם:
ויקרא יא לה

גליון הש"ס

גמ' יד יתירא כתיב: עיין
מה דף כ' ע"ה חוס' ד"ה
מן הסתור:

הנהגות הב"ח

(א) גמ' להטק שכן אוכל
אלא לא לנמוח וכו' ורמב"ם
יד: (ב) שם לאנצטרופי
האמרת:

מוסף רש"י

כדי: שם חסד (גסין פה).

שיטה מקובצת

א) יכול לא יהא טמא
דאפי' מעשה יד: ט' ד'
יתירא כתיב: ויב ע' חוס'
לעיל דף ק' ע"ב: א) לא
יהא טמא דאפי' מעשה
יד להכניס ולהוציא:
ז) ת"ל יטמא יד יתיר'
קא דרי' הדור' למיכתב
טמא וכתב יטמא לרבווי
טומאות. ה"ד ומה"ד כן
שהוא: ט' שהתנור תחלה
והאוכלים שנים כדתינא
בפסחים. ג"ב ואמרי' נמי
לעיל בפ' ראשון נ"י
דף: דת"ר תוכי כן כ"ל:
ז) מה להנך שכן מיטמאין
קבלו וכו' ג"ב ג"א בקצת
פירוש רש"י וז"ל כ"י שכן
מיטמאין מקבלין טומאה
שלא בנגיעה שנוכחיה
טמאה מגופה והתנור קבל
מאורו: מה להנך שכן
אוכל ואפי' דרך פירכא
לאו קולא וחומרא הוא
הוא אמינא דהא אמרין
בכל הבשר וכו': ז) ויין
מוציאה טומאתם לאחרים
אף אני: ט' תנור ענין
ליד דעלמא דאובלין ואם
אינו ענין:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קית.

עין משפט
נר מצוה

ה א מ"י פ"ה מ"ה' שאר
לכות הטומאה ה' ז:
ו ב מ"י שם ה"ה:
ז א מ"י פ"ה מ"ה'
טומאת אוכלין ה"ה:
ח ד מ"י שם ה"ה:

רבינו גרשום

הנוג': כנגד בשר מאחוריו
דאינו טמא ונסיב לה קרא
דטמא: חסור מחסרא
והכי קתני וכו' דאפי'
מעשה יד נמי לא עביד
לכומר הדבור לא יהא
חשוב אפי' יד דנבלה.
ת"ל יטמא הדבור חשוב
כ"ד וטמא: כל שהוא יד
ולא שומר כגון ידות של
שבלים ועוקצין של פרי
טמא ומטמא ואין מצטרף
לכומר טמא מחמת אוכל
שאם נטמא האוכל מטמא
היד: ומטמא. שאם נטמא
היד: מטמא האוכל: ואין
מצטרף. כלומר שאם אין
באוכל כביצה אלא בכלל
יד אין מצטרף נמו לטמא
טומאת אוכלין: שומר
קליפה לא אגזור וקליפה
של רטובים: לא יד ולא
שומר. כגון נץ של רמון
ושל תמר עליו דקין שעל
הפרי בראשו: ידות היכא
כתיב. כלומר ידי יהא
כאוכל: דכתיב וכו' ימות
מן הבחמה אשר היא לכם
לאכלה. זו היא יד דנבלה:
יד להכניס ולהוציא
כלומר להכניס הטומאה
מן הידות לאובלין דאי
נטמא היד נטמא האוכל.
ולהוציא כלומר להוציא
את הטומאה מן האוכל
לידות דאי נטמא האוכל
נטמא היד: שומר שמגין.
כלומר שמגין על הפרי:
ואימא יד להכניס ולא
להוציא שומר להכניס
ולהוציא כלומר שומר
דפרי. אבל יד להוציא
יתירא לצרף לא כלומר
שומר דפרי. יד יתירא
כתיב ביה כלומר מאותו יד
להכניס ונפול זרע וזרע
מקלין: שומר לצרף:
מה לזרעין שכן טומאתן
מורבה. כלומר כשמציני
במחנות' רביה לטמא
טומאת אוכלין ממה
שריבה לטמא טומאת
בכלות: אמר יב הונא בריה
ד' יהושע פירות שלא
הוכשרו כו' כלומר את
אמרת אמר בורעים שכן
אין מטמא אלא בהכשר
דבר קל הוא ואין למדין
קל מחמור להחמיר אלא
להקל בענין זה אין תנור
חמור מורעים שפירות
שלא הוכשרו כתנור שלא
נגמרו מלאכתו: מה להנך.
שמשמאין שומר בנגיעה
הדבור מטמא מאורו
ונבלה מיטמאה מעצמה:
לא לכתוב רחמנא בנבלה
להקל בענין זה אין תנור
וחיורי מהנך. דהיא חמורה
מכולן: אם אינו ענין ליד
בנבלה. כלומר דניקמ מתנור
ומורעים: יד להוציא ויד
להכניס שומר לצרף.
כלומר יד להוציא מיד
דכתיב בהו בורעים ויד

שומר דכתב רחמנא למה ל' ש"מ
לצרף. וא"ת לפי ר"ת
ורבינו שמואל' דעזו כביצה לקבל
טומאה מנגן זירוף בשומר להכניס
דאימא קרא אתא להוציא וי"ל כיון
דיד מכניס ומוציא ושומר מכניס
ומוציא לענין זירוף שומר נמי לא שאל:

מעיקרא

שומר טמא ומטמא ואינו מצטרף שומר ואפי' שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות היכא כתיב דכתיב² וכי יותן מים על זרע ונפל מנגלתם עליו טמא הוא ילכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב³ וכי ימות מן הבחמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכניס ולהוציא שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא ואימא יד להוציא ולא להכניס שומר להוציא ולהכניס אבל יד להכניס ושומר לצרף לא יד יתירא כתיב³ תנור וכירים יותן וגו' לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות הי מינייהו מייתר לכתוב רחמנא בורעים וליתו הנך מינייהו מה לזרעים שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתו הנך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאורו לכתוב רחמנא בנבלה וליתו הנך מיניה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חרא מחדא לא אתיא תיתי חרא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בורעים ותיתי מהנך מה להנך שכן³ מטמאין שלא בהכשר תאמר בורעים שאין³ מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מה להנך שכן³ מטמאין שלא בנגיעה תאמר בורעים שאין³ מטמאין אלא בנגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך מה להנך שכן אוכל⁶ לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך⁶ (אין הכי נמי אלא) יד דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכניס יד להוציא שומר ואכתי יד דנבלה אצטרך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כדנור מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד דנבלה מוצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתא כתיב רחמנא אי לאיצטרופי⁸ אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכניס ושומר לצרף ואימא

יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא תלמוד לומר יטמא מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחסרא והכי קתני בנבלתה ולא בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכוזית יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו יכול לא יהא טמא ו ואפילו מעשה יד נמי לא עביד יתלמוד לומר יטמא⁶ תנן התם יכל שהוא יד ולא שומר טמא ומטמא ואינו מצטרף שומר ואפי' שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות היכא כתיב דכתיב² וכי יותן מים על זרע ונפל מנגלתם עליו טמא הוא ילכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב³ וכי ימות מן הבחמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכניס ולהוציא שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא ואימא יד להוציא ולא להכניס שומר להוציא ולהכניס אבל יד להכניס ושומר לצרף לא יד יתירא כתיב³ תנור וכירים יותן וגו' לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות הי מינייהו מייתר לכתוב רחמנא בורעים וליתו הנך מינייהו מה לזרעים שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתו הנך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאורו לכתוב רחמנא בנבלה וליתו הנך מיניה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חרא מחדא לא אתיא תיתי חרא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בורעים ותיתי מהנך מה להנך שכן³ מטמאין שלא בהכשר תאמר בורעים שאין³ מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מה להנך שכן³ מטמאין שלא בנגיעה תאמר בורעים שאין³ מטמאין אלא בנגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך מה להנך שכן אוכל⁶ לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך⁶ (אין הכי נמי אלא) יד דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכניס יד להוציא שומר ואכתי יד דנבלה אצטרך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כדנור מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד דנבלה מוצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתא כתיב רחמנא אי לאיצטרופי⁸ אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכניס ושומר לצרף ואימא

יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא תלמוד לומר יטמא מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחסרא והכי קתני בנבלתה ולא בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכוזית יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו יכול לא יהא טמא ו ואפילו מעשה יד נמי לא עביד יתלמוד לומר יטמא⁶ תנן התם יכל שהוא יד ולא שומר טמא ומטמא ואינו מצטרף שומר ואפי' שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות היכא כתיב דכתיב² וכי יותן מים על זרע ונפל מנגלתם עליו טמא הוא ילכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב³ וכי ימות מן הבחמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכניס ולהוציא שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא ואימא יד להוציא ולא להכניס שומר להוציא ולהכניס אבל יד להכניס ושומר לצרף לא יד יתירא כתיב³ תנור וכירים יותן וגו' לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות הי מינייהו מייתר לכתוב רחמנא בורעים וליתו הנך מינייהו מה לזרעים שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתו הנך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאורו לכתוב רחמנא בנבלה וליתו הנך מיניה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חרא מחדא לא אתיא תיתי חרא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בורעים ותיתי מהנך מה להנך שכן³ מטמאין שלא בהכשר תאמר בורעים שאין³ מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מה להנך שכן³ מטמאין שלא בנגיעה תאמר בורעים שאין³ מטמאין אלא בנגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך מה להנך שכן אוכל⁶ לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך⁶ (אין הכי נמי אלא) יד דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכניס יד להוציא שומר ואכתי יד דנבלה אצטרך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כדנור מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד דנבלה מוצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתא כתיב רחמנא אי לאיצטרופי⁸ אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכניס ושומר לצרף ואימא

ל חד מינייהו להכנסה וכיון דאיתא הכנסה והואלה זיד יליף שומר צק"ו וכי כתביה רחמנא לזרף כתביה: הי מינייהו מייסר. כולו להוצאה כריכי: וליסו הסך. תנור ונבלה: ורעים טומאה מרובה. שמקבלין טומאה מוליד טומאה תאמר בתנור שאינו מקבל טומאה אלא מאכז הטומאה וכן מנבלה מרובה טומאת אוכלין דעלמא טומאת אוכלין ממה שריצה לעלמא טומאת נבלות: סנור מטמא אוכלין צאורו. שהתנור תחלה והוא אוכלין שנים כדתינא בפסחים דפרק ראשון (דף כ: ד) דת"ר תוכי וינקא יא) אפי' שלל נגע מה תוכי האמור לעלמא כו' אלמא תנור מטמא לאוכלין אפי' שאין נוגעין בו תאמר בנבלה וזרעים טמאין שאין מטמאין אחרים אפי' נגעו בזה כל הנך דקאמר יתמי מיניה צבנין אז קאמר טימא כאן וטימא כאן מה מצינו כאן שהיד מוציאה טומאה לאחרים אף כאן יד מוציאה טומאה לאחרים: הי תיסי. אחו מהן לא תכתוב ותיתי מינייהו: ותיסי מהנך. הלא השוה שבהן שכן טמאין וידן מוציאה טומאתן לאחרים אף אני אציא זרעים טמאים שתהא ידן מוציאה טומאתן לאחרים: אמר רב הונא בריה דרב יהושע. הא דהכשר לאו פירכא היא דהיינו גמר מלאכה דידהו ותנור נמי בלאו גמר מלאכה לאו טמא הוא: ומה להנך שכן מיטמאין. קבלו הטומאה שלא בנגיעה דהא דהכשר בכל הכשר (לעיל דף קטו): דמה הלא פריקין כל דהו: אלא יד דנבלה. מייסר דמיני מהנך דפי פרכא מה לזרעים שכן טומאתן מרובה תנור ויכח מה לתנור שכן מטמא אחרים מאורו וזרעים יוכחו וחזר הדין הלא השוה שבהן שכן טמאין וידן מוציאה טומאה לאחרים אף אני אציא נבלה אלמא מייסר יד דנבלה להוציא: למה לי דאם אינו ענין לה. דהא אחיז בזה הלא: תנהו ענין ליד דעלמא. ואלאכלין ואם אינו ענין להוצאה דהא דדידהו יד כתיבא תנהו להכנסה הרי יד להכניס ולהוציא ושומר לזרף: שלא תציא נבלה דנבלה צבוסה וגמרה מהק הוה אמינא דיו ליד נבלה הלאמה דמה אלו לא מטמא אדם אף נבלה הואיל ויד דידה מהק דאחא לא מטמא אדם דרך ידה כגון תחב קיסם כזית בשר נבלה להיות לו יד ונגע אדם בו לא יטמא עד שיגע בנבלה עצמה וכן ע"ס של נבלה עצמה נמי דהויא יד: ושומר דנבלה. דרבינו לה לעיל דאמר יכול אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא ת"ל יטמא לא כריך למיכתביה למאי הלכתא כתיבא: אי לאנצטרופי. הא מעטיה מהכי דקתי רישא בנבלתה ולא בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכזית: תנהו ענין ליד דנבלה. שאף ע"פ שאינו שומר מוציא: ואם אינו ענין לה. דהא בנבלה כתיבא תנהו ענין ליד דעלמא ולהוציא לא אצטרך אלא להכניס. האי דנקט תנהו ענין ליד דנבלה והדר אצטרך ליה למימר תנהו ענין ליד דעלמא ולא נקט הכי אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא הכי שייך למימתי שפיר מדכיון דיתורא דשומר בנבלה כתיבא תנהו ענין לנבלה ונבלה היא וכיון דמשום יד אחת תנהו ענין ליד דעלמא דיד ויד הוא אצל שומר דנבלה להיות ענין ליד דעלמא לא שייך למימתי:

ואימא